168/1

Преспа

[redacted]

СЕМИНАРСКА
РАБОТА ПО ЕТНОЛОГИ-
ЈА.- 1956 XI, 23

168/2

„Одредување на межди и земјоделска работа, и обичаи околу тоа во село Кривеќи - Горна Преспа"

Кузаревски Ристо

студент I година - географска - група =

АРХИВ

= Податоците за оваа семинарска работа ги собирав од истото село и тоа од следните:

1. Ристевски Симо - стар преку 60 години.-
2. Божиновска Зина - стара 58 години и
3. Бојковски Тодор - стар преку 70 години.-

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА АРХИВ

= После турската владавина во нашата земја, чија голема наезда се осетила доста кај македонското население и оставила и трагови кои што се гледаат во разни духовни и етнички особини, македонското население почнало да живее на подруг начин, но што е било тоа за времето кога ги вршеле разни терори над населението. Еден од таквите краеви е и ова село кое се наоѓува во Горна Преспа, а меѓу останатите случено од била таканика која е дел од Такелениците краеви.- Меѓу ваков терен се наоѓува и селото Кривени. Местото каде што сега постои тоа е исто во место.-

Постои и старо место тоа викано „Старо Кривени", и тоа уште погоре, внатре во овој планински крај. – Ако се позабавиме и со самото име Кривени ќе ја видиме [illegible] приближно и неговата историја. – Кривени се вика затоа што селаните кои живееле во него, за тоа време го криеле, или за да се спасат од турското влијание, побегнувале кон север, подалеку од јужниот крај на Битолското Поле, каде бил и поблиску турскиот центар. Оттаму му потекнува и името на ова село. Тие оделе во таков усамен и позабавен крај затоа, да не би биле под директно влијание на Турците. Но и покрај ваквото место во подоцнежно време, тие имале над својата глава турски владетел кој што владеел големо пространство. – Границите се одредени после ваквото ропство на Турците. –

Ова село иако и се наоѓа во ваков планински крај и спаѓа се надвор во Преспанската котлина, – населението не му остапува [illegible]

друго, но да го користи дрвото како мирна (?) [illegible] за своите градби во мала мера и како рамнина и [illegible] гранка за занимање е земјоделството, која гранка е и главна за населението од овој крај со која се бават сите. – Селаните за да знаат за секоја нива до каде е нивно за обработување, тие меѓу село и село составуваат граница, која може да биде природна или вештачка – поставена од селаните од двете села. Напр.: тоа може да биде: јама, пат, некаков рид [illegible] или [illegible] камен, поставен од селаните. – Ваквите објекти кои чинат граница меѓу село и село се викаат во овој крај „синори" (синор), знак, белег, нишан, драгасија што исто значи синор, а честа мена ~~[illegible]~~ изрека е „межда"[1] која повеќе се однесува на она место меѓу две ниви кое е образувано било со копање или друго и не се ора [illegible] во годината место се [illegible] од обработлива земја.

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

(1) Значи межда, тоа е место кое ограничува

простор било селски ниви тргдени.–

Карактеристично за ова место е што да се спомене оти междата меѓу село и село торано но- жело и била обележувана со големи и широки дупки.– Вакви овие дупки се [illegible] со јаглен за да се знат јамата.– Такви столпи [illegible] јост и денеска во местата около ова село: Орлец, Пашоевица и на други места.– Оваква работа е вршена уште за турско време за која постоеле одредени комисии.– Човек ако се оселел во едно место и близу до синорот, се дешавало да ја од тоа место селаните се откажат, затоа што требало да плаќаат и големата такса на Турците. Кога увидело тоа другото село, тоа ја плаќало таксата кој [illegible] дека тоа место е нивно. Али нарочно тоа го правеле ако на ова село му одговарало тоа место и имало [illegible].– После тоа имотата, меѓата која била подалеку од тоа место ја поместувале во спротивната територија а инсе откажувале од тоа место.–

Во село Кривени т.е. за ова место има кое зборуваат, можат да се видат и денеска такви остатоци. Тоа е местото така викано „Гура" на патот кому оди пат за село Златари. На тоа место кое било [illegible] о несреќа кривенско убиен еден човек. Кривенците многу плаќале тоа и се откажувале од тоа место за да ја избегнат големата такса од Турците.

Настанала големо караница меѓу овие села за де се види чие е тоа место. На крај Златарци ја платиле таксата и го [illegible] своето [illegible] кој [illegible] бил одреден некому [illegible] меѓу [illegible] кривенскиот.– Тоа златарци го отстапиле затоа што во [illegible] каде што е ова село се навраќале и [illegible] кои му биле [illegible] за користење. На тоа место сега [illegible] и камен од [illegible] на закопаниот човек чија [illegible] ја изгубиле селаните од соседното село.–

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

Освен вакви меѓи постоеле [illegible] меѓу село и село и за [illegible].– [illegible]

населението што може да има корист било што во, нитата, во риби, шовоф, трева, Треска и др. — Во [illegible] овде постои меѓу Кривени и Јанковец од кој Кри- венчани ја користат тревата.— Едното село не смеело да му се меша кај: во нитата нали- варите во сејата стока на другото село. Ако некој се фателе му ги земале воловите и му ги запленале дури да ја платат [illegible] штета направена во тој ден.—

Тоа што на секому кому му се давала земја како награда од Турците се определувала со граница. Таа граница се викала синор, како што него- виот на местото обраснато со трева (меѓа) се ставуваат три синора, - и тоа на двата кра- ја и еден на средина. Синорите се најчесто бел, ока- рол, обично на горната страна [illegible] камен. Тој се ставува 30 см. во внатрешноста на зем- јата а 20 см. надвор од неа. Тоа го правеле за да не се помести еден од нив бидејќи би можел по друг пат да го постави на некое место, а што го бележеле со [illegible]

не одвоила од едниот до другиот кој: — Ти викаме иде- зати тука за да запиташ каде е синорот. — А дети околу тоа нема и не се [illegible] и за [illegible].— Ако некој го помести овој синор [illegible] [illegible] за тоа.— Кога се вика некој тој кој лебот и [illegible] ја раса [illegible] сторено тој не ја помести. [illegible]: [illegible] суво торба на гуша (воља сојанја) каде што веле,; ако сум поместил никогаш леснина во родот да не видам, мисло време да мигнеш.— За да не биде зло- дело местото, на поместениот синор, се ста- вува јатлек. Али ако во случај некој го помести синорот бидува [illegible] од останатите се- лани.—

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

Ако нивите степеничасто се поредени, една под друга, меѓата не припаѓа на [illegible] од горната нива. Ако има [illegible] тоа ги користат [illegible] тој; а на [illegible] земјиштето [illegible] меѓу нивите, кои [illegible] на [illegible] се [illegible] [illegible] [illegible] од [illegible] и друга од другите

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

сирање. Имотот после умирањето на татко-
то не се пренесува на неговата жена а на ма-
шките синовите. – Тој имот не се раздели се дото-
гаш дури не настапи и кавга меѓу нив. а инаку на
ќерките од овие куќе не може да се одели [illegible]
ризнина. За одредување на сиромашните [illegible]
вие исто користат [illegible] (своеволи) пред кого
[illegible] у овие [illegible] и заклучување [illegible]
[illegible] со [illegible].–

Повеќе адети ќе населението постои
околу земјоделската работа. Со почнувањето на
обработувањето на земјоделието, прво се работи „ората-
ње" на нивите. Тоа е уствари она прво орање во
сезоната на работа како го викаат уште прво
орање затоа што прв пат се превртува во две групи
земјата, и заради тоа останува грутки како
резултат на тврдото земјиште кое не е многу
плодно за населението. – Оваа работа се започнува
во месец март. После доаѓа плевење (грабење
на нивите. – Ова плевење се врши заради тоа,

да би дале поубав род нивите од посеаната билка. Тоа
се врши пред неколку дена пред да сеиат другите ра-
боти на тие нива како и полесното, а покасно и го ор-
фрлаат во нивата. – Ова може да биде вештачко
ѓубре или уриниските кои ги добиваат насе-
лението и кога го фрлаат ги губат сочињото од
домашната стока, која исто се фрла со кола
во нивите распоредено кор [illegible] [illegible] [illegible]
та нива. – После оваа орање доаѓа ме-
шање, како втори пат за обработување на земја-
та. Тука веќе земјата уште еднаш се превр-
тува и станува поубавена затоа што прво
орање т.н. уборење, мешани се грутките од по-
вината земја. – И кога земјата веќе се почнува
од Крстовден е сеењето (сеење). Обично пред да
почни сеењето некое време не врне и за да
заврнее се прават молитви. – Тоа е обично по-
малото девојче облечено во венци [illegible] е до
пола покриено со бос. – Одејќи по патот ја нури-
ваат со капките [illegible] во вода [illegible].

[illegible] се треси [illegible] нога; [illegible] да не
[illegible] ој леле ој!" – Се дешавало во многу случаи да
[illegible] а тоа селаните го [illegible] со свадба и
останало за секоја година како традиција. –
Средствата за обработување на земјата се: рало,
плужица, брана а покасно и плугот за орање. Сите
овие ги влечат воловите со помош на човекот и работи со
[illegible] кој го [illegible] сонцето
век за орање. – Воловите се впрегнуваат во јарем.
Некогаш сите овие работи ги носи на кола
а понекогаш, ако носи само едно од нив најде
[illegible] од воловите и тоа само рало [illegible] или
плуг [illegible] исто [illegible] што [illegible] воловите
при работа. Кога се оди на работа и се сретне
рано [illegible] некоја жена која
има [illegible] вика: „машка нога! [illegible] за
назад да му оди работата. – Кога се [illegible] дома
[illegible] на [illegible] до [illegible] му [illegible]
[illegible] од [illegible] [illegible] на тоа како
не би останало [illegible] живот. –

кога си дојде од работа, воловите ги мијат со
вратот оти му [illegible] (кожата) од рогата и затоа ги мачкаат
со [illegible] и со загреана [illegible] му [illegible] од [illegible]
[illegible]. –

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

Житото што треба да се сее се [illegible] во [illegible]
на Симеон. Тоа се носи во бела ~~[illegible]~~ шамија во
која се става уште и [illegible], грозје, од [illegible]
[illegible] и босилок. – Крстот го [illegible] за чисто
да биде житото [illegible]. – Босилокот [illegible]
Крстовден го [illegible], [illegible] го [illegible] и
после за една недела од кога се остави се
[illegible] квас, а [illegible]
[illegible] босилок [illegible] не [illegible] квас на
овој начин. [illegible] малку брашно и млака
вода – тоа го [illegible] за здравје. – ([illegible]
со молитва: „Иза [illegible], иза [illegible] и за нас!" –
Кога ќе [illegible] овие работи, [illegible]
[illegible], [illegible] со вода се [illegible] на
[illegible] а [illegible] бела
и [illegible] на воловите, [illegible]
[illegible] ќе биде [illegible] – [illegible] и [illegible]
[illegible], [illegible] и [illegible]. –

После [illegible] на првата бразда воловите ги [illegible]
[illegible] за [illegible] а тој се прекрстува и [illegible]: „Ај
Господ берикет да даде!" –
За да биде што подобро житото и заради [illegible]
[illegible] избрани [illegible] во [illegible] ова [illegible]: На
Бадникот [illegible] [illegible] бешушка која горела [illegible]
цела ноќ, [illegible] одела дома, земала квас а во [illegible]
[illegible] ставувале [illegible] што [illegible]. Ја земале [illegible]
[illegible] ја [illegible] во вода и во [illegible] [illegible]
вода а бешушката ја [illegible] од река, ако [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible], бело [illegible] бериќет
да ни даде Господ! – Бешушката ја викале Бадникица. –
Исто така на вечерта [illegible] Нова Година [illegible]
[illegible] секој колку [illegible] и волови [illegible] ставувале на
[illegible]. Во [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] а [illegible]
[illegible] ги делеле а [illegible] се [illegible] [illegible]. [illegible]
го делеле Господ, [illegible] и св. Василија а [illegible]
[illegible] од куќата со [illegible]: „Да [illegible]
[illegible] [illegible]!" –
Покрај [illegible] што ги [illegible] [illegible]
стоката и [illegible] кои се [illegible] [illegible] [illegible]

орање до [illegible] на нивата да [illegible]. –
За [illegible] од [illegible] [illegible] [illegible] се [illegible] [illegible]
[illegible] за да не [illegible] [illegible] [illegible]. – [illegible]
се носат [illegible] во [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
од [illegible] [illegible] [illegible] во [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] што
се [illegible] [illegible] со [illegible] [illegible] да [illegible] [illegible]
[illegible] голема [illegible] во [illegible], а околу [illegible]
се обвиваат со [illegible]. –

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

[illegible] за [illegible] [illegible] до [illegible] на куќата
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] и [illegible]
[illegible], во [illegible] [illegible] [illegible] со [illegible] на
[illegible] [illegible] и се [illegible] [illegible]. –
После тоа [illegible] [illegible]. Кога се [illegible]
на жетва жените се облекуваат со бели [illegible],
со бела шамија на главата и [illegible] [illegible]
а на [illegible] [illegible] [illegible] со [illegible]. –
Од дома одат со радост и [illegible] на жетва.
Кога [illegible] на нива [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] домаќинката а останатите и [illegible]
[illegible]:

„Поручај Сирко поручај,
поручи сонца и лебец,
дури да дојде ручекот,
ручекот јачес печено."–

= А навечер и ја пејат ваа песна: =

„Сета засвела
од Невен планина.
[illegible] [illegible]
која усвила.
сите [illegible] останали
да би не [illegible]
коњот им [illegible]
коњот [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]."

или; „Засветено [illegible] сонце
[illegible] небо, [illegible] земја
[illegible] [illegible] во [illegible]
во [illegible] [illegible] нов [illegible].
Сестра [illegible] [illegible]
за [illegible] за [illegible]
за [illegible] [illegible].–

[illegible]
АРХИВ

168/10

На [illegible] за јадење им се носи сé нешто сла- тко. Кај [illegible] им [illegible] ракатка која се по- чишува од неколку билини стебла во ракатка. Кај ви- нење на ракатката се слебува на земја и од неко- лку такви ракатки се прави [illegible] кој [illegible] на земјата добро [illegible].– На довршувањето, [illegible] која што била [illegible] со [illegible] стебла од [illegible] или било која друга билка, сега лежат [illegible] [illegible] во [illegible].– Овие [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] од неколку [illegible].– Свој[illegible] јело се [illegible] доста големи [illegible], [illegible] [illegible] учествуваат машките [illegible]. Свој[illegible] [illegible] [illegible] половина со јаничка [illegible] [illegible] од [illegible] стебло на 'рж. [illegible] [illegible] работа на маш- ите и [illegible] [illegible] со [illegible] [illegible] кој им [illegible] и [illegible] стегањето на снопот.
На довршување се [illegible] [illegible] од неколку [illegible] на [illegible]. [illegible] [illegible] дошла [illegible] од [illegible]. [illegible] [illegible] девет [illegible] ќе [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

на класовите, после тоа ќе ги закопа некаде
[illegible] вода на [illegible] за [illegible] да остане бериќетот.
Сноповите со кои работат се врзват и ги зема
една враќа. Таа зема и [illegible] количина, и ги на-
ва во устава и нема. (без да збувува) си оди до-
дома.- Кога дојде дома, [illegible] ги [illegible]
во амбарот а сноповите ги остава на амбар.-
Врзаните снопје се [illegible] и се [illegible] кр-
стинци кој се обично од 7, 9, 11, 13, или 15 снопје.
До определеното место за крстинца, снопјето
ги носат на глава мажите.- На [illegible] кре-
ница се [illegible] преку од улица.-
После свршувањето на жетвата и кога ќе
се слободи се [illegible] со носење и вршење
на снопјето.- Денес [illegible] кога се слободи за-
тоа што гумното е општа/ [illegible] /работа
каде земаат учество и машки и жени.-
Снопјето се носат на коли кој ги [illegible] во-
лови.- Овие коли за [illegible] [illegible]
кој се [illegible] у [illegible] [illegible]
при носење на [illegible] средствата за работа,

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
АРХИВ

се потолеми и [illegible] како би собрале повеќе сноп-
је.- Покрај тоа, [illegible] [illegible] и [illegible] [illegible]
то коло не би [illegible].- Од кога ќе се напосат
снопје доволно за [illegible] се [illegible] гумното [illegible]
чисто.- После тоа на денот кога [illegible]
[illegible] рано и [illegible] [illegible] кон
[illegible], кој се [illegible] [illegible] во гумното.-
Снопјето [illegible] [illegible] на [illegible] со
[illegible] [illegible] кој газе.- затоа што кој
[illegible] [illegible] [illegible] коњи.- При [illegible],
не [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] за [illegible] газење.- Рано сабајлето
обично [illegible] машките а [illegible] [illegible]
[illegible]. При [illegible] во времето кога [illegible]
[illegible] врв, дојде време за свршување.
Обично врвот се свршува околу 7-8 часот
и тоа 3 или 4 бати од сабајле порано и
потоа [illegible] [illegible].- При свршувањето зе-
маат учество и машки и жени а во
[illegible] не [illegible] повеќе машките

а рачно и жените.– После ваквото вршу-
вање, добива цена кога стеблото од житото
се искршило и станало слама.– Сламата
се собира на два дела: Прво се вади ситну-
[illegible] како што викаат [illegible] и се [illegible]
дува на кола. После тоа на останатата
дел слама се одделат уште неколку [illegible]
ка.– Оваа слама која се извади е оста-
ток од вршење.– На крај останува житото из-
мешано со плева /слама/ и [illegible] од сла-
мата за да се дува.– Пред него што по-
чне да се дува се [illegible] со лопати [illegible]
околу [illegible], кои служат токмо и за
веење на житото.– После дувањето
се дели на два куба и настанува [illegible]
од две страни. Обично се гледа да подедува
ветер, кога [illegible] и добро одвевање.
Веењето е работа на жените [illegible]
две [illegible] а неколку [illegible] од
[illegible], [illegible] го [illegible] [illegible]

то жито.– Тогаш се [illegible] и [illegible] не-
колку пати дури го се очисти а на крај се сипу-
ва на цел куп житото и се мери.– Мерењето е [illegible]
ње на гумно со кутел или со шиник, ку-
тел, тоа е половина нешто од шиникот. Шини-
кот обично има 28 кгр. тоа од него е ку-
тел.– Четири шиници се сметаат едно
1 големо кило, како го викаат селаните
или /100 кгр/.–
Во вршењето може да има случаи да не
дува ветер. Во таков случај [illegible] за [illegible]
„Дуни ветре да вене [illegible] и [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] од село-
то [illegible] од гумното ако ја има [illegible].
За тоа време [illegible] веќе ја [illegible]
сламата в плевни и се [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] со [illegible] [illegible] оваа
работа.–
При вакваа работа [illegible] е и [illegible]
се [illegible] и [illegible], а се [illegible] на гумно.

каде нешто се врши. Хорото доручек и ручек
а за вечера дома, зашто што и работата е овршена.
Кога се врши посебно друг да не се оме воде
во дамното вилаје ода ќе доврши. Зашто [illegible]
тие се излегува корнор и нешто.– После овршува-
њето на огништето се плава обично од [illegible]
зан босилок.–

На Велико се оди по гробиштата каде има
сфидами овош со кулевче (отпадено) прво го-
лем кулевчето најдоброто да се [illegible],
зборувајќи му „Ќе родиш или ќе тоа [illegible]"
сечкира в раце, а друг стал го брзува со наслону
мижа [illegible].– На Овој ден исто тоа се ди
иво лозјето со погача и морта вино кое
се јаде и пие за да роди лозје. Вечерта исто
ќе дети две или три кобачки, ќе седи
ќе се ослушаш и ослушано брзака дома.

На есен се кова и колишно ~~Тракторско~~ [illegible]-
бокла не постои скоро ништо спомената
за спомнување.–

за обработување на кромидот посебно место
не оди на ливада удвоена ако се родачи
а не [illegible] ли. /

– На таков начин и се уживаат рабо-
тите во овој крај:–

МАКЕДОНСКА [illegible]
АРХИВ